

2020-01-113

Remiss S2019/04002/FS

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Stärkt skydd för den enskilde vid estetiska behandlingar – Ny lag om kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar (Ds 2019:20)

Sammanfattning

Vi välkomnar förslaget på en lag gällande estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Genom en lagreglering kommer skyddet för konsumenters liv och hälsa vid estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar att stärkas. Något som vi på Sveriges Konsumenter har efterfrågat i många år. Vi hade förmånen att få sitta med i skönhetsutredningen under 2015 (SOU2015:100), men tyvärr ledde inte utredningen fram till någon ny lag. Vi hoppas därför att estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar nu äntligen kommer att bli bättre reglerat genom den nya lagen.

Patientsäkerhet

Vi ser fördelar med att både patientskadelagen (1996:799), patientdatalagen (2008:355) och patientsäkerhetslagen (2010:659) föreslås bli tillämpliga på estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Just behovet av försäkringsskydd var något vi i vårt remissvar på förra utredningen påpekade som en nödvändighet för att uppnå gott konsumentskydd vid denna typ av behandlingar.

Krav på specialistutbildning

Det är också bra med de föreslagna kraven att det bara är legitimerade läkare med adekvat specialistutbildning som får utföra estetiskt kirurgiska ingrepp och bara den som har legitimation som läkare, sjuksköterska eller tandläkare som får utföra estetiska injektionsbehandlingar. Något som många konsumenter redan idag tror är fallet.

Ålders-, informations-, betänketids- och samtyckeskrav

Vi instämmer också i förslaget att det i lagen införs en 18-års åldersgräns, informationsplikt, betänketid och krav på samtycke, efter det att betänketiden gått ut.

Andra förslag som också välkomnas är att inspektionen för vård och omsorg föreslås utöva tillsyn samt att det föreslås att det införs ett straffansvar för den som inte följer lagen.

Undantag

Dock saknar vi i utredningen förslag på ett lika gott skydd för konsumenten när det gäller andra kroppsbehandlingar såsom tatueringar, mekanisk och kemisk peeling, icke kirurgiska

hårtransplantationer, injektionsbehandlingar som inte verkar djupare än hornlagret och laserbehandlingar. Samma sak gäller behandlingar i munhålan som bara görs i syfte att förändra eller bevara utseendet. Behandlingar som också kan ge negativa hälsoeffekter och skador.

Konsumenträttsliga aspekter

Vi har också noterat att det inte inom ramen för departementspromemorian har analyserats några konsumenträttsliga aspekter. Något vi saknar. Även om estetiska behandlingar kan ligga i gränslandet mellan medicinska området och konsumenttjänster så är bristerna i konsumentskyddet vid estetiska behandlingar mycket stort och bör förstärkas, i de fall tjänsterna inte är fackmässigt utförda, oavsett om det lett till en patientskada eller ej. Enligt vår erfarenhet i konsumentvägledningen är det inte ovanligt att behandlingen inte alls gett det resultat som konsumenten rimligen kunnat förvänta sig och som har utlovats. Något som tyvärr oseriösa utövare har friskrivit sig från i sina villkor.

Vi vill att man också inför vissa civilrättsliga bestämmelser i lagförslaget. Detta främst för att det ska bli tydligt för konsument och utförare att arbete på kropp är lika skyddsvärt som arbete på lös och fast egendom, och att man ska kunna tillämpa samma regler som i konsumenttjänstlagen, både vad gäller fel i tjänst o vilken rättelse man har rätt att få. Skyddet gällande skadestånd när det gäller både fysisk och psykisk skada på person har i lagförslaget stärkts för estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar i och med att patientskadelagen, som förskriver ett obligatoriskt försäkringsskydd förslås gälla för dessa behandlingar, men lämnar alla andra estetiska kroppsbehandlingar utanför skydd för personskada, om inte skadeståndslagens rekvisit om uppsåt eller vårdslöshet är uppfyllda. Något som i många fall kan vara omöjligt för konsumenten att bevisa.

Vi menar att förslaget också är otillräckliga vad gäller konsumentens möjlighet till klagomål. Vi förordar att det skrivs in vad en konsument kan klaga på och vilka åtgärder näringsidkare och konsument kan vidta. Vi saknar information om vilka möjligheten till rättelse man har. Till exempel att få felaktigt utförda ingrepp åtgärdade utan kostnad, alternativt ekonomisk ersättning om man behöver uppsöka annan behandlare för att få felen åtgärdade. En konsument bör då särskilda skäl föreligger även ges möjlighet att vägra låta näringsidkaren försöka rätta till fel utan bör istället ges möjlighet att välja annan utförare för att få rättelse. Många vill inte gå tillbaka till samma utförare när förtroendet för utföraren brustit. Vid smärre fel som inte går att åtgärda, bör konsumenten ges rätt till prisavdrag. I vissa fall vill man inte utsättas för fler ingrepp utan väljer att leva med ett misslyckat resultat, men vill inte betala om inte tjänsten är till någon nytta, alternativt få ett prisavdrag vid smärre avvikelser.

En konsument bör även ges rätt att hålla inne betalning som fordras för att ge konsumenten säkerhet för sina krav på grund av felaktigt utförd behandling eller vid utförarens dröjsmål. Detta är ofta det bästa påtryckningsmedlet för att få tjänsten fullföljd och avslutad. Liksom i konsumenttjänstlagen bör konsumenten dessutom ges möjlighet att avbeställa behandlingen innan den är slutförd.

Redan idag kan man göra en analog tillämpning av konsumenttjänstlagen men det räcker inte. Särskilt inte i de fall då utföraren har avtalsvillkor beträffande förhållanden som konsumenttjänstlagen annars reglerar. Huruvida villkoren skulle vara oskäligen är i de flesta fall omöjligt för en konsument att bedöma och inte heller något man som konsument alltid vet att man kan ifrågasätta.

Kapitel 1:5

I lagförslaget 5§ regleras hur och vilken information som ska ges före behandlingen. En föredömlig lista på sådan information som ska lämnas före behandling. Men på samma sätt som i konsumenttjänstlagen föreslår vi att man också kan ha ett tillägg om att näringsidkaren i vissa fall även bör avråda från behandling. Vi noterar att vårt tidigare förslag att informationen också alltid bör erbjudas skriftligen nu finns med i lagförslaget.

Kapitel 5:4

Att patientskadelagen, som förskriver en skyldighet för alla vårdgivare som omfattas av lagen att teckna en patientförsäkring, föreslås gälla även för estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar är bra. Dock ger patientförsäkringen inget skydd i det fall resultatet inte blivit det förväntade utifrån estetisk synpunkt. Något som är en brist i föreslagen lag och något som är svårt att få ersättning för då det inte finns några konsumenträttsliga aspekter i föreslagen lagreglering. Dessutom saknar vi det patientförsäkringsskydd som föreslås gälla för estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar, för alla andra kroppsbehandlingar som inte omfattas av lagförslaget.

Kapitel 6

Gällande tillsyn och möjlighet att klaga så tycker vi att det är bra att IVO föreslås få ett tillsynsansvar även för estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Men vi saknar den möjlighet till stöd som andra patienter kan få i sin klagomålsprocess från de patientnämnder som finns runt om i landet. Det konsumentstöd som kommunernas konsumentvägledning kunnat erbjuda har i en accelererande takt lagts ner eller fått så allt för små resurser för att någon fördjupad vägledning och hjälp ska kunna erbjudas. I de fall det krävs medicinsk kompetens för att pröva ett ärende, avvisas oftast denna typ av ärenden i Allmänna reklamationsnämnden.

Avslutningsvis föreslår vi att man i lagförslaget har en hänvisning till att för de förhållanden som inte är reglerade i denna lag kan en analogitolkning till konsumenttjänstlagen tillämpas.

Dag som ovan

Jan Bertoft Generalsekreterare